

Den Haag

Jaarverslag Haags Gemeenterachief

2023

VOORWOORD

In 2023 heeft het Haags Gemeentearchief (HGA) opnieuw een brug naar de Haagse bevolking weten te slaan, bijvoorbeeld door het programma #Haags DNA. Met dit meerjarige programma laat het HGA bewoners kennismaken met de historie van hun stadsdeel. In 2023 werd het project in Ypenburg succesvol afgesloten met een film en werd het project in Loosduinen met een Groen Gele Quiz opgestart. Het HGA gebruikt steeds meer social media om mensen te informeren over deze en andere activiteiten en producten. Zo wordt actief gepost op Instagram over interessante Haagse verhalen en feiten.

Om dit mogelijk te maken wordt binnen het HGA dagelijks gewerkt aan het inventariseren van (nieuwe) archieven en collecties, maar ook aan het digitaal beschikbaar stellen van foto's, bouwtekeningen, documenten en andere archiefstukken. Door het jaar heen zijn daarnaast diverse archieven en archiefstukken geacquireerd en aan onze collectie toegevoegd.

De gemeentearchivaris houdt, in samenwerking met de Archiefinspectie van het HGA, toezicht op de informatiehuishouding van de Gemeente Den Haag, de Gemeente Leidschendam-Voorburg, de Veiligheidsregio Haaglanden en de Omgevingsdienst Haaglanden.

In 2023 zijn verschillende inspecties in de organisaties uitgevoerd en is voor de Gemeente Den Haag een rapportage over de staat van de informatiehuishouding opgesteld voor het College van B&W en het interbestuurlijk toezicht van de Provincie Zuid-Holland.

In onze dienstverlening wordt intensief gebruik gemaakt van de mogelijkheid archiefstukken te laten scannen via Digitaliseren Op Verzoek (DOV). Bezoekers van de studiezaal en van de websites van het HGA maken veelvuldig van deze service gebruik.

Langs vele en diverse wegen heeft het Haags Gemeentearchief gemotiveerd bijgedragen aan een belangrijke doelstelling van archieven: het borgen van openbaarheid en toegang tot authentieke informatiebronnen. U kunt zelf gebruik maken van onze collecties, en wij informeren u graag over de inhoud van de veelheid aan collecties en de mogelijkheden deze te benutten.

In 2024 zullen we weer nieuwe verbindingen maken.

Bart van der Meij
Manager Haags Gemeentearchief a.i.

WIE ZIJN WE

Wij zijn het Haags Gemeentearchief, bewaarplaats van de Haagse geschiedenis. Als archief van Den Haag zijn wij de toegangspoort voor informatie en kennis over de ontwikkeling van de stad, van 1313 tot en met gisteren. Onder het stadhuis aan het Spui beheren we bijna 20 kilometer archieven en collecties, die we steeds beter online toegankelijk maken.

DIT KAN JE BIJ ONS VINDEN:

- Het archief van de gemeente Den Haag en de voormalige gemeente Loosduinen
- Archieven van Haagse verenigingen, stichtingen, bedrijven, personen en organisaties
- Grote collecties Haagse boeken, kaarten, affiches, foto's, prenten, tekeningen en bewegend beeld en geluid
- Het archief van de gemeente Leidschendam-Voorburg (LV), bestaande uit de archieven en collecties van de gemeenten Leidschendam, Stompwijk, Voorburg en Veur
- Collecties Nederlands Muziek Instituut
- We verzorgen inspecties op het informatie- en archiefbeheer van de gemeentes Den Haag en Leidschendam-Voorburg, de Omgevingsdienst Haaglanden en de Veiligheidsregio Haaglanden. Hiermee worden archieven ordelijk aan ons overgedragen waarna we ze beschikbaar kunnen stellen aan de gemeenschap

ORGANOGRAM

Het Haags Gemeentearchief is onderdeel van de sector Bibliotheek & Archief van de gemeente Den Haag. Er werken 61 mensen bij het archief.

Zij zijn onderverdeeld in 4 teams;

- Archiefassistentie & Conservering,
- Archieven & Collecties,
- Dienstverlening & Publieksrelaties,
- Toezicht & Kaderstelling.

Deze teams worden aangestuurd door 3 afdelingsmanagers. Daarboven staat de manager van het Haags Gemeentearchief.

INHOUDSOPGAVE

1. Toezicht en Advies	4
2. Archieven en collecties in cijfers	5
3. Aanwinsten	6
4. Restauratie en Behoud	12
5. Studiezaal en Dienstverlening	13
6. Publieksactiviteiten	15

1. TOEZICHT EN ADVIES

Wat doen we? Onze belangrijkste wettelijk taak is het uitvoeren van de Archiefwet, de belangrijkste wet voor de informatiehuishouding van de Nederlandse overheid. Deze wet regelt dat overheidsarchieven na verloop van tijd overgebracht worden naar een archiefbewaarplaats waar het materiaal zo goed mogelijk bewaard wordt en openbaar is voor burgers. We voeren hiervoor inspecties uit bij de gemeentelijke diensten van Den Haag en controleren of de juiste informatie wordt bewaard of vernietigd. Dat doen we ook voor de gemeente Leidschendam-Voorburg, de Veiligheidsregio Haaglanden en de Omgevingsdienst Haaglanden.

In het afgelopen jaar zijn de hieronder genoemde inspecties uitgevoerd naar de staat van de informatiehuishouding van de gemeente.

Een grote inspectie is uitgevoerd bij de *Dienst Stedelijke Ontwikkeling*. DSO is een grote dienst met veel blijvend te bewaren informatie zoals bouwvergunningen, bestemmingsplannen, etc. Na vele interviews is het inspectieverslag in december aangeboden aan de algemeen directeur.

Verder zijn er ook inspecties uitgevoerd bij de Veiligheidsregio Haaglanden,

De jaarlijkse KPI (Kritische Prestatie Indicatoren in het kader van het interbestuurlijk toezicht, dat de Provincie uitoefent op de gemeenten) verslagen van de gemeenten Den Haag en Leidschendam-Voorburg over 2022 is afgelopen jaar samen met het verslag van 2021 aangeboden aan het College. Deze heeft het verslag ter kennisname doorgestuurd aan de Raad welke het verslag naar de Provinciaal inspecteur heeft toegestuurd. Het verslag is aanleiding geweest voor de Provincie om het College van de gemeente Den Haag te verzoeken een verbeterplan op te stellen.

De inspecties en de KPI-verslagen dragen bij aan een grotere bewustwording van het belang om informatie goed te beheren en archiveren. Naar aanleiding hiervan wordt door verschillende bedrijfsonderdelen gewerkt aan plannen, die moeten gaan leiden tot een betere informatiehuishouding voor de recht- en bewijszoekende burgers.

de gemeente Leidschendam-Voorburg en een thematische inspectie naar de werking (lees beheer van informatie) in de applicatie *IRIS*. Deze applicatie wordt onder andere ingezet voor het bestuurlijke proces van de gemeente. Informatie uit deze applicatie is daarom voor een groot deel belangrijke informatie die op termijn moet worden overgedragen aan het Haags Gemeentearchief.

Naast inspecties zijn we betrokken geweest bij projecten, waaronder het schonen, uitfasen en migreren van applicaties, aanbestedingen voor de verbouwing en inrichting van de Noodzetel en het project voor het digitaliseren van de bouwtekeningen.

Willem Dreespark met woonboten op de voorgrond, gezien over het water, 8 juni 2022, Foto Gina Dierckx

2. ARCHIEVEN EN COLLECTIES IN CIJFERS

ARCHIEVEN EN COLLECTIES DEN HAAG

- De omvang van de archieven en collecties (inclusief LV en Collecties Nederlands Muziek Instituut) nam toe van 19,3 naar 19,5 km. Het aantal digitale bestanden (meestal gedigitaliseerd, niet digitaal geboren) vertoonde een groei van 24,9 naar 26,4 TB.
- Bijna 400 meter Haags archief werd beschreven, waarvan 100 meter nog wacht op publicatie.
- De fotocollectie (> 4 miljoen beelden) groeide met 540 stuks, het aantal beschrijvingen (6% is beschreven) nam met ruim 100 toe.
- De collectie prenten en tekeningen groeide licht, nagenoeg alles is beschreven.
- Door het toewijzen van kaarten aan archieven nam de omvang van de kaartencollectie af: 1740 van de 2400 kaarten zijn beschreven, er was geen groei.
- De affiches bleven gelijk in aantal, 50% is beschreven. Dit jaar kwamen er 150 beschrijvingen bij. Vanwege de auteursrechtenproblematiek kan een groot deel van deze collectie niet worden gepubliceerd.
- Het aantal films en video's nam vanwege betere registratie toe van ruim 6200 tot 7300. Ruim 5000 stuks daarvan zijn ook beschreven.

- Het aantal audiobestanden (tekst en muziek) wordt niet meer geteld, de collectie slaapt.
- Er kwamen 200 boeken (we naderen de 50.000) en 10 tijdschriften bij. Alle titels zijn beschreven.
- Het aantal beschreven tijdschriftartikelen groeide van 26.200 naar 26.360.

ARCHIEVEN EN COLLECTIES LEIDSCHENDAM-VOORBURG (LV) EN NEDERLANDS MUZIEK INSTITUUT

- De gemeente Leidschendam-Voorburg bracht eind 2023 circa 200 meter archief over (nog niet doorgeteld).
- Een vrijwilliger is begonnen met het verbeteren en aanvullen van de beschrijvingen van de fotocollectie (1/3 van 33.000 beschreven).
- Bij Collecties Nederlands Muziek Instituut groeiden de muziekarchieven van 1750 naar 1900 meter.
- De beschreven muziekarchieven namen toe van 713 naar 744 meter.
- De muziekbibliotheek kon 400 nieuwe titels inboeken; van de ruim 185.000 titels zijn er 168.000 beschreven.

3. AANWINSTEN

ARCHIEVEN EN COLLECTIES

ARCHIEVEN

Wat doen we? We bewaren niet alleen de archieven van de gemeente Den Haag, maar ook die van de gemeente Leidschendam-Voorburg. Daarnaast bewaren we archieven van Haagse particuliere instellingen en personen. Het zijn immers de bewoners, de bedrijven, de verenigingen en de gebedshuizen die de stad inkleuren en tot leven brengen.

AANWINSTEN EN AANVULLINGEN ARCHIEVEN

- Bnr. 5245-01 Stichting De Groene Basis
- Bnr. 1418-01 Zangvereniging Volharding Leidt Tot Doel
- Bnr. 1404-01 Stichting Trix (uitgelicht p.7)
- Bnr. 1585-01 **Haags Platform vrouwen voor economische zelfstandigheid (uitgelicht)**
- Bnr. 1588-01 N.D. Pool Commissaris Haagse Gemeentepolitie
- Bnr. 1582-01 Theaterfotograaf Pan Sok
- Bnr. 1590-01 Koningin Wilhelminaschool
- Bnr. 0843-01 Akte van onversterfelijk erleen ten behoeve van Johan van der Weyle
- Bnr. 0843-01 Wijkkrant gemaakt door kinderen tijdens de coronaepidemie
- Bnr.1170-01 Gehandicapten Sportvereniging de Kameleon
- Bnr. 5139-01 Ornithologisch Erfgoed Voorburg

UITGELICHT

ARCHIEF VAN HAAGS PLATFORM VROUWEN VOOR ECONOMISCHE ZELFSTANDIGHEID 1982-1989

De Haagse afdeling Landelijk Breed Platform Vrouwen voor Economische Zelfstandigheid voerde regelmatig actie en organiseerde thema-avonden om vrouwen en meisjes bewust te maken van hun financiële status. De bezorgdheid over de economische crisis die ook voor vrouwen een bedreiging vormde op de arbeidsmarkt en de herziening van het sociale stelsel bracht de vrouwen bij elkaar. Zij bezochten buurtcentra en scholen om vrouwen en meisjes voor te lichten over het belang van financiële zelfstandigheid. Een bekende actie was, "Baas in eigen beurs". In 1989 hief het Platform zichzelf op.

UITGELICHT

ARCHIEF VAN STICHTING TRIX

Stichting Trix had als doel werk-

zoekenden en jongeren die om verschillende redenen niet konden aarden op school of werkplek, een vak te leren waarmee je in de hout- of metaalbewerkingsindustrie een baan kon vinden.

De naam de Trix is afkomstig van het schip Trix, een oude haringlogger. Het schip werd als werkgelegenheidsproject aangekocht door de gemeente Den Haag en moest weer omgebouwd worden tot zeillogger. Werkloze jongeren en vroegtijdige schoolverlaters konden onder begeleiding van deskundige leermeesters een vak leren, werkervaring opdoen en aan een baan geholpen worden. Scholen uit Scheveningen en Den Haag wisten de Trix goed te vinden om jongeren met complexe problemen een nieuwe kans te bieden. Na de restauratie van de Trix kwamen er andere projecten, er werden diverse sloepen gebouwd voor de waterscouts.

In de latere jaren van de Trix werden er vooral lascursussen gegeven voor het behalen van een lascertificaat. Het certificaat werd erkend door de branchevereniging en was daarmee een belangrijke opstap naar een baan en zelfredzaamheid in de maatschappij.

Ondanks het succes van de Trix kwam er om verschillende redenen, waaronder de herinrichting van de haven, een einde aan het bestaan de stichting in 2020.

COLLECTIES

Wat doen we? We verzamelen materiaal waarop de ontwikkeling van de stad en haar bewoners te zien en soms ook te horen is. We hebben verschillende collectieonderdelen; bibliotheek, audiovisueel, kaarten, foto's, tekeningen en prenten, Collecties Nederlands Muziek Instituut en de bijzondere collecties. De bijzondere collecties bevat zeer uiteenlopend materiaal zoals suikerzakjes, brieven en kalenders. Veel beeldmateriaal is gedigitaliseerd en de meeste beelden zijn te bekijken op onze website.

AANWINSTEN BIBLIOTHEEKCOLLECTIE

De bibliotheekcollectie is aangevuld met een groot aantal boeken, tijdschriften en tijdschriftartikelen.

Opvallende aanwinsten zijn:

- ADO Den Haag : officieel clubboek. Overzicht van alle wedstrijden vanaf 1905, alle opstellingen vanaf 1923, alle spelers, alle doelpunten. En alle grote en minder bekende verhalen.
- Haagse bussen : busbedrijf van de HTM 1924 -1973. Over de geschiedenis van het busbedrijf, buslijnnennet en het busmaterieel van de HTM (Haagsche Tramweg-Maatschappij) in de periode 1924 - 1926 en van de GBHHTM (Naamloze Vennootschap Gemengd Bedrijf Haagsche Tramweg-Maatschappij).
- Radar Love : biografie van de ultieme drivin' song : Golden Earring 1973-2023 : 50 jaar.
- Document voor een Monument - Hofboek 2 - Gebruik van het Binnenhof. Hofboek II duikt in de geschiedenis van het parlement en laat, in artikelen en interviews, de gebruikers van het Binnenhof aan het woord
- Cornélie Noordwal : de vergeten romans van een Haagse schrijfster. Er wordt een beeld geschetst van haar carrière als auteur. Haar boeken gaven een inkijkje in het dagelijkse Haagse stadsleven van haar tijd.
- Verheven ongemaniert : Mimi en Multatuli. Biografie van Mimi Hamminck Schepel (1839-1930), de tweede echtgenote van Eduard Douwes Dekker, alias Multatuli.
- Brood. Daar zit wat in – De ontwikkeling van de brood- en de meelfabricage in de Haagse regio.

AANWINSTEN AUDIOVISUELE COLLECTIE

Dit jaar wisten mensen het archief weer te vinden voor het onderbrengen van hun waardevolle films en video's. We zien dat ook steeds meer digitale collecties worden aangeboden. Nieuw is het opnemen van podcasts in de collectie.

Er zijn in totaal 33 aanwinsten in 2023 die uiteenlopen van een VHS tot duizenden tapes van Omroep West.

UITGELICHT

COLLECTIE VAN PETER MARONIER

Hij filmde een groot aantal evenementen en gebeurtenissen in Scheveningen en maakte daar een videoverslag van. Ook filmde hij de veelzijdigheid van Scheveningen in de zogenaamde 'ommetjes' die hij maakte in coronatijd. De collectie met 117 video's geeft een rijk beeld van de badplaats tussen 2017 en 2023.

AANWINST

Still uit de 8 mm film, twee blije meisjes vanwege de bevrijding

UITGELICHT

OMROEP WEST

Het Haags Gemeentearchief heeft een overeenkomst met [Omroep West](#) getekend waarin staat dat het Haags Gemeentearchief het fysieke archief TV West gaat beheren in zijn depots. Dat betekent duizenden tapes met daarop tv-programma's, nieuws-items, live evenementen, reclames en stockbeelden van 1997 t/m 2011. Het grootste deel van deze collectie is al digitaal opgeslagen bij Beeld & Geluid in Hilversum, maar nog niet ontsloten. De omroep blijft verantwoordelijk voor het archief, maar wij mogen wel alle Haagse onderwerpen gebruiken in onze audiovisuele-producties en we mogen deze ook ontsluiten via onze website. Daar zullen we in 2024 mee starten. De archiefuitzendingen van Radio West blijven voorlopig bij de omroep.

UITGELICHT

COLLECTIE VAN JACQUES VAN HERTEN

We ontvingen de digitale videocollectie van Jacques van Herten, geschonken door zijn vrouw Desi Goudman. Jacques van Herten was een filmer in hart en nieren. Samen met zijn vrouw maakte hij honderden reportages die vaak bij de lokale omroep Midvliet werden uitgezonden. De onderwerpen zijn enorm divers van lokale markten tot evenementen, maar er is vaak aandacht voor cultuur. Jacques van Herten overleed in juni 2020 en liet 670 video's na over Den Haag, Voorburg, Leidschendam en Stompwijk. Ter herinnering aan Jacques van Herten maakte zijn goede vriend Wim Bey deze [in memoriam](#). Het geeft een mooi beeld van de diversiteit van zijn collectie. Zijn laatste productie die hij nog net voor zijn overlijden kon afronden is ['Boeren tussen steden'](#).

Andere noemenswaardige AV schenkingen

- *Schenking van Miriam Osten- Offers uit Voorburg; een 8-mm film van de bevrijding en de oorlog in Den Haag. De beelden zijn vermoedelijk gemaakt door Willem de Deugd, onderwijzer op het Aloysius College in Den Haag (still uitgelicht hierboven).*
- Schenking van Wim Houtman; digitale opname met amateurfilmbeelden uit de jaren 50 over de wederopbouw in Moerwijk.
- Schenking van Lammert Lab; videobanden met toneelstukken van een bibliotheekproject in de Schilderswijk in de jaren '80. Hierbij werkten scholen uit de Schilderswijk samen met de bibliotheek en verfilmden zij een aantal kinderboeken. Het toneelstuk werd zelf gemaakt door docenten en leerlingen.

AANWINSTEN FOTOCOLLECTIE

De fotocollectie groeide met 540 stuks, het aantal beschrijvingen nam met ongeveer 100 toe.

Een greep:

- **Foto's van fotograaf Gina Dierckx (een uitgelicht op p.5)**
- Topografische foto's uit 2022 van fotograaf Jurriaan Brobbel
- Haagse hofjes en Voorburg van amateurfotograaf Maarten van Doorn
- Foto-opdracht Den Haag Zuid-West uitgevoerd door de fotografen Peter van Beek en Jeffrey Grouwstra.
- Fotograaf Loek Raemakers (weduwnaar van de fotografe Mieke Schlaman), schonk zijn originele afdrucken in een album van de gelijknamige publicatie 'De Van Bylandtstory, een sociaal document van stadsvernieuwing in Den Haag', 1990.
- ***Van dhr v.d. Kuyl ontvingen we 10 foto's van de Haagse fotograaf J.C.L. Vermeulen uit circa 1900-1915 van Cornelia Antonia Sara Wilhelmina van den Bogert en van enkele van haar familieleden. Cornelia was één van de kinderen van het echtpaar van den Bogerts-Zoomers en als Diaconie weeskind na 1905 ondergebracht in het Haagse Burgerweeshuis. Vooral de 'zondagse' groepsfoto is een aanwinst (hieronder uitgelicht).***
- Mw. Van der Eijk-van Gaalen schonk een groepsfoto uit circa 1920 bij een Haags garagebedrijf
- Onder het zeer beperkte aantal aankopen zijn vijf foto's uit circa 1922-1925 van de werkplaats van opticien L.H.H. Groenestijn (1867-1935), Molenstraat 34, Den Haag door J.J. Hoogewooning (1884-1944).
- Van de erven mochten we het ongeordend het Scheveningse deel van de Collectie M.P.(Peter) Zuydgeest (overleden 2022) ontvangen; voornamelijk foto's in twee volle archiefdozen. Dhr. Zuydgeest publiceerde en verzamelde onder meer beeldmateriaal over de Nederlandse zeevisserij en Scheepvaart.
- Piet Pauw, Joop ten Velden en Leo van Hulten schonken enkele tientallen topografische foto's van Den Haag, vooral kleurenfoto's uit de jaren negentig door henzelf gemaakt. Piet Pauw schonk ook dia's. Joop ten Velden, architect, was betrokken bij de Haagse Welstandscommissie. Leo van Hulten was actief bij de werkgroep historisch Haags huizenonderzoek. Hij maakte ook enkele foto's van de activiteiten van de werkgroep, voortgekomen uit cursisten van cursussen onder leiding van toenmalige collega's Kees Stal en Coosje Wentholt, in samenwerking met de Geschiedkundige Vereniging Die Haghe.
- 12 zwart-wit foto's van het Schenkviaduct en omgeving die eveneens uit de jaren negentig stammen, werden ons door de maker Frank Rutten geschonken.
- ***Hagenaar Martinus Nieuwland (1888-1939), hoofd commies (gemeenteambtenaar) maakte in de jaren dertig naast foto's ook glasposities van zijn omgeving die ons geschonken werden (uitgelicht voorkant en p. 19).***
- Van familie van Cornelia Johanna (Kokkie) Schuurman (1916-2009), kregen we haar bescheiden vooroorlogs fotoalbum met een paar foto's van de Haagse (meisjes) scouting Wegeli uit 1930-1939 plus nog wat los fotomateriaal.
- Foto's, gemaakt in huiselijke kring uit de periode circa 1925-1950, gemaakt door de hobbyist Nicolaas Cornelis Lommers (1886-1962) te Den Haag.

AANWINST

Groepsfoto Haagse Diaconie weesmeisjes. Uiterst rechts Cornelia (C.A.S.W.) van den Bogert (1897-1987, 1914). Fotograaf C.J.L. Vermeulen

AANWINST

Prent van Guinnie Tseng

AANWINSTEN PRENTEN EN TEKENINGEN

Ook deze collectie heeft mooie aanwinsten aan de verzameling mogen toevoegen.

- *Er zijn enkele prints van Guinnie Tseng aangeschaft. Tseng schildert typisch Haagse fenomenen en weet als geen ander de sfeer te vatten van bekende plekken zoals de bloemenboetiek Betaalbare Romantiek (uitgelicht op p.18), de Coffeeshop Sympathy (hierboven uitgelicht), Restaurant Fat Kee, Ilssalon Florencia en snackbar Piet Patat.*
- *Er zijn vijf werken van de Sportcampus toegevoegd aan de collectie. De Sportcampus Zuiderpark is een architectonisch hoogstandje en is gebouwd op de historische grond van het Zuiderparkstadion van ADO Den Haag (uitgelicht op p. 13).*
- *Daarnaast zijn er werken geacquireerd van onder andere het Shellgebouw, de Betje Wolffstraat, de Joan Blasiusstraat, de Hoogvlietstraat, de Haagse Kermis en een prent van een rij van gestalde zeecontainers op de boulevard, vanwege de afbraak van de strandtenten aan het einde van het seizoen.*

Uitvoeringen van muziek uit Collecties Nederlands Muziek Instituut tijdens Festival Forbidden Music Regained, 12 nov 2023, foto Jaap Kroon

COLLECTIES NEDERLANDS MUZIEK INSTITUUT

Collecties Nederlands Muziek Instituut is een muziekbibliotheek en -archief. Zij omvat een unieke collectie die internationaal wordt geraadpleegd. Sinds 2016 worden deze collecties, met een omvang van 4,5 kilometer, beheerd door het Haags Gemeentearchief.

In 2023 werden 25 persoonscollecties (ca 80 meter) geïnventariseerd in het kader van het project Muziekarchieven Online. Daarnaast werkten vier vrijwilligers mee aan de ontsluiting van muziekcollecties. Drie masterstudenten van de cursus Cultural Heritage van de Universiteit van Amsterdam ronden een opdrachtonderzoek af naar genderdiversiteit rondom de muziekcollecties; Drie stagiaires van de masteropleidingen Musicology van de Universiteit Utrecht ronden hun stages af, op het gebied van de RISM catalogus, de dekolonisatie van muziekarchieven en de collectie Léon Orthel.

AANWINSTEN COLLECTIES NEDERLANDS MUZIEK INSTITUUT

De collectie kreeg 22 aanvullingen met handschriften, brieven en documentatie van onder andere Henriëtte Bosmans, Evert Cornelis, Rudi Martinus van Dijk, Constant van de Wall, Martinus Schuil, Max Kloos, George Beijerle, Alphons Diepenbrock, Hendrik en Jurriaan Andriessen, Willem en Guillaume Landré, Guillaume Hesse en Aafje Heynis. Daarnaast kwamen er enkele nieuwe collecties bij, onder andere:

- Van Monica Germino: collectie geannoteerde boeken van Louis Andriessen (1939-2021) en het persoonsarchief van Caecilia Andriessen (1931-2019).
- **Van S. Macrander: o.a. een brief van Felix Mendelssohn – Bartholdy, over de uitvoering van Psalm 42 in Amsterdam in 1840 (uitgelicht p. 12).** Een brief van A. Schindler over de uitvoering van Beethovens' mis en een orgellesboek van J. Bastiaans, een brief van H. Zichtestein en een handschrift van J.J. Viotta.
- Van Doriet en Laura Fresco: muziekmanuscripten, gedrukte muziek en foto's van dirigent, componist en arrangeur Joan Fresco (1886-1964).
- Van Ton van Kalmthout: documentatie en de verkoop-administratie (1910-1970) van muziekinstrumenten en geluidsapparatuur van Muziekhandel Van Kalmthout in Nijmegen.

- Van de heer Erkelens, de collectie van etnomusicologen Johann Sebastian Brandts Buys 1879-1939 en Anne Brandts Buys – Van Zijp (1885-1956).
- Van Dhr S. Garros: het archief (manuscripten, bladmuziek, foto's, documentatie) van de pianiste en componiste Majoie Hajary (1921-2017).
- Van de stichting Anton Vernooij, de wetenschappelijke bibliotheekcollectie met overwegend katholiek muzikaal erfgoed van musicoloog en priester Anton Vernooij.
- Van Rijk Mollevanger: de bibliotheekcollectie van Renske Nieweg, over de Nederlandse liedcultuur.
- Door Hannie Rodrigues Parreira: antiquarische bladmuziek van diverse componisten en handschriften van Eduard (Edouard) de Hartog (1825- 1909).

Concerten waarbij materiaal uit Collecties Nederlands Muziek Instituut gebruikt is:

- Festival Forbidden Music Regained in het Conservatorium van Amsterdam speelden studenten van het conservatorium een selectie van de partituren van Volume 3 van Forbidden Music Regained
- Muze van Zuid, Amsterdam, concert met liederen van Johannes Verhulst en Majoie Hajary, door Arturo Hartog, Lucretia Starke en pianiste Maxime Snaterse
- De Nationale Opera en Ballet, panel en muzikaal voorproefje over het leven en de muziek van Majoie Hajary, mmv Ellen de Vries (biograaf van Majoie Hajary)

UITGELICHT

Fragment uit partituur *Duo's voor twee violen* van Géza Frid. Uitgeverij Donemus.

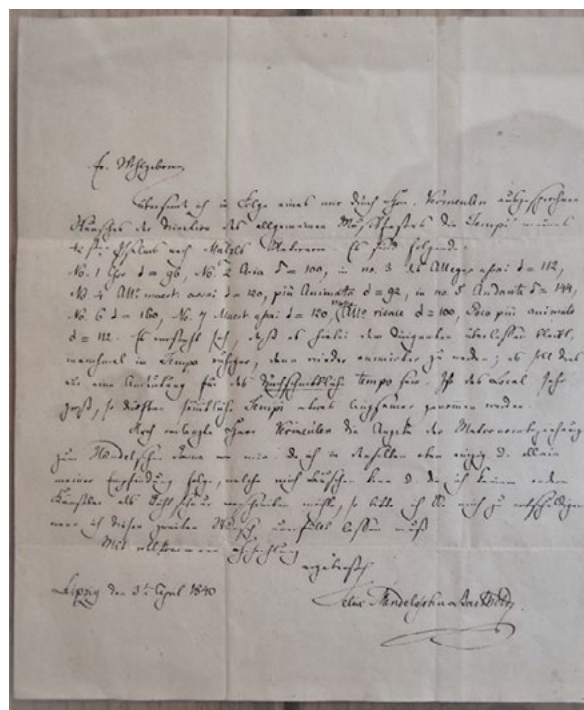
20 Duo's voor twee violen
20 Duos pour deux violons
 op. 37
 Te groep / Ter groupe
 Opgedragen aan / Dedicé à
 Herman Krobbers

1. Intrada
 Moderato maestoso $\text{♩} = 144$

Géza Frid
 (1904-1989)

UITGELICHT

Brief van Mendelssohn over de uitvoering van Psalm 42 1840

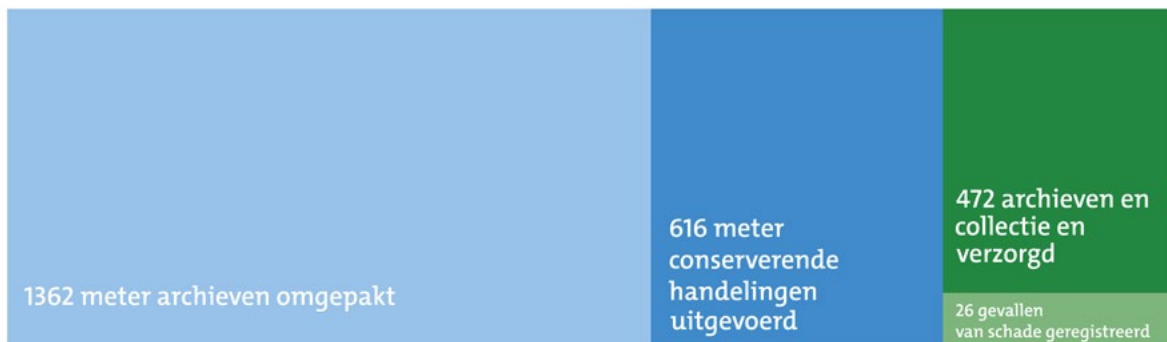

4. RESTAURATIE EN BEHOUD

Wat doen we? Het Haags Gemeentearchief heeft een eigen team conservering dat er dagelijks voor zorgt dat de documenten en boeken die we beheren in goede conditie blijven. Het team restaureert papier, perkament en boeken en zorgt ervoor dat archieven op de juiste wijze worden omgepakt. Nieuwe archieven die binnenkomen worden door hen in quarantaine gezet en gecontroleerd voordat ze worden bewerkt.

Afgelopen jaar is er

- 1362 meter archieven omgepakt
- 616 meter conserverende handelingen uitgevoerd
- 472 archieven en collecties verzorgd
- 26 gevallen van schade geregistreerd

5. STUDIEZAAL EN DIENSTVERLENING

Wat doen we? Alhoewel veel van ons materiaal online is te raadplegen wordt de studiezaal vooral bezocht door onderzoekers die vragen hebben of niet gedigitaliseerd materiaal willen inzien. Ook komen er veel vragen via de e-mail binnen. Net als aanvragen voor bruiklenen uit onze collecties en aanvragen voor niet-openbare archieven.

In 2023 ontving de studiezaal:

1602 bezoekers

Ze kwamen om stukken in te zien of hadden begeleiding

nodig bij hun onderzoek. Of ze kwamen voor zowel de archieven en de bibliotheekcollecties van de gemeente Den Haag als voor die van Leidschendam-Voorburg en Collecties Nederlands Muziek Instituut.

Meer dan 7243 aanvragen

voor het inzien van archiefstukken en stukken van Collecties Nederlands Muziek Instituut.

Meer dan 5699 informatievragen

Brieven/mails met vragen over Den Haag en Leidschendam-Voorburg, inclusief vragen betreffende archieven/collecties en Collecties Nederlands Muziek Instituut. Ook de collectie-beheerders beantwoorden weer veel (informatie-)vragen en handelden de vele reacties af die via de website binnenkwamen.

BRUIKLENEN

- Voor het Hans Erni Museum in Luzern hebben wij twee partituren van Rachmaninov uitgeleend uit het archief van Willem Mengelberg. De tentoonstelling had als onderwerp de verblijfsperiode van de componist in die stad.
- Aan Museum Gouda hebben wij twee stukken uit het archief van Pulchri Studio uitgeleend. Dit in het kader van de tentoonstelling 'Koninklijke Kunst'.
- Aan Panorama Mesdag hebben we een prachtige prent van Horrix uitgeleend voor hun tentoonstelling 'Kinderen van de Haagse School'.

INZAGE IN NIET OPENBAAR ARCHIEF

- In 2023 heeft het Haags Gemeentearchief 115 verzoeken ontvangen voor inzage in niet openbaar archief. Dit is aanzienlijk meer dan gebruikelijk: het aantal verzoeken is met ongeveer 60% gestegen ten opzichte van eerdere jaren (coronajaren uitgezonderd). Blijkbaar weten mensen goed de weg te vinden naar onze digitale inventarissen en maken ze gebruik van de mogelijkheid om aan de gemeentearchivaris te vragen of ze niet openbare stukken in mogen zien.
- We hebben het afgelopen jaar een aantal aanvragers bijgestaan bij het inzien van dossiers van vermoorde familieleden.

NIET OPENBARE ARCHIEVEN - WAAROM IS DAT?

Het overgrote deel van de miljoenen documenten die het Haags Gemeentearchief bewaart, is openbaar. Dat betekent dat je al die informatie kunt bekijken. Een klein deel is echter niet openbaar. Dat heeft te maken met de Archiefwet en de Algemene Verordening Gegevensbescherming. In deze wetten staat dat we persoonsgegevens in het archief goed moeten beschermen.

'Niet openbaar' betekent niet dat het nooit ingezien mag worden. Je kunt voor het inzien van niet openbaar archief een verzoek indienen met een speciaal formulier dat op onze website staat. Bij sommige aanvragen zit er extra werk aan vast. De inhoud van sommige dossiers is zó privacygevoelig dat het nodig is om de namen van personen die nog in leven kunnen zijn, weg te lakken.

Dergelijke verzoeken worden door ons beoordeeld op de vermeldingen van de gegevens van mogelijk nog levende personen, volgens de criteria van de AVG en de Archiefwet. Het uitgangspunt is dat de burger die om informatie vraagt, deze zo veel mogelijk behoort te krijgen maar dat eventuele privacygevoelige gegevens worden afgeschermd. Voor de moorddossiers van de gemeentepolitie wordt ditzelfde uitgangspunt gehanteerd, wat betekent dat de stukken worden geanonimiseerd, gekopieerd en dan ter inzage aan de verzoeker worden voorgelegd. Deze dossiers bevatten informatie die voor de aanvragers, meestal familie van de slachtoffers of van andere betrokkenen, van grote waarde is. Het betreft gevallen van meer dan dertig jaar oud, maar de feitelijke gegevens spelen een belangrijke rol bij de uiteindelijke verwerking van de gebeurtenis, zodat de kwestie kan worden afgesloten.

Dit was ook het geval bij het bijzondere verzoek van de familie van een voormalig politieagent. Hij was als jonge agent betrokken bij een gijzeling en hij had daar nu, lijdend aan vergaande Alzheimer, nog steeds last van. De kwestie heeft als verzwegen trauma op de achtergrond altijd het leven in het gezin bepaald. De inzage gaf de familie duidelijkheid over de gebeurtenissen toentertijd waardoor zij hun vader beter begrijpen en bij kunnen staan.

DIGITALISEREN OP VERZOEK (DOV)

Om zoveel mogelijk materiaal voor zoveel mogelijk mensen toegankelijk te maken wordt er gewerkt aan de digitalisering van de archieven en collecties. Onder andere door de online service 'digitaliseren op verzoek', die we aanbieden om op verzoek bepaalde, openbare, documenten te digitaliseren. We merkten dat voor bepaalde archieven heel veel verzoeken tot digitalisering binnenkwamen. Daarom hebben we zelf ook grote hoeveelheden informatie laten scannen. In 2023 zijn twee grote projecten afgerond: de digitalisering van het gehele Notarieel Archief en de bevolkingsadministratie en de notariële akten van Leidschendam, Voorburg, Stompwijk en Veur.

UITGELICHT

BEWERKING NOTARIEEL ARCHIEF

Tussen september 2022

en september 2023 is het Notarieel Archief (0372-01) gedigitaliseerd en dat heeft 1.415.861 scans opgeleverd. Dat was 63% van het totaal; 37% was al gescand.

Het project omvatte meer dan alleen digitaliseren; tegelijkertijd is er ook omgepakt. De bovenste foto rechts toont de oude toestand waar de boeken onbeschermd in het depot stonden. Het oorspronkelijke archief bestreek ongeveer 460 meter. Omdat ompakken iets minder ruimte-efficiënt is, hebben we rekening gehouden met een uitdijging van 10 tot 20%, dus 500 tot 550 meter.

De teruggekeerde dozen zijn op een nieuwe permanente plaats in het depot geplaatst. Om dit zo optimaal mogelijk te doen beschikken we over vier verschillende formaten dozen, in drie kleuren. Nu zijn alle notariële akten gescand, digitaal beschikbaar en beschermd opgeborgen.

6. PUBLIEKSACTIVITEITEN

Wat doen we? We organiseren veel laagdrempelige activiteiten met een Haags karakter voor een breed publiek. Hiermee willen we de verbinding versterken tussen het archief en de bewoners van de stad. We bouwen voortdurend aan een goede website waar steeds meer online beschikbaar is door verdergaande digitalisering. Via sociale media weten we steeds meer de aandacht van het publiek te pakken met interessante posts.

Een greep uit wat we 2023 organiseerden

Tentoonstellingen

Atrium

- De kortste geschiedenis van Leidschenveen-Ypenburg
- 100 jaar Zuiderpark
- 300 jaar pinkas in samenwerking met de Nederlands Israëlitische Gemeente
- De kortste geschiedenis van Loosduinen

De Galerij, gevestigd op station Spui in de tramtunnel

- Feest in de Vinex,
- Natuurlijk Den Haag!
- Verjaardag van de stad. De 781ste verjaardag van Den Haag met een tentoonstelling over de graven, gravinnen, stadhouders, koningen en koninginnen die vanuit Den Haag bestuurden.
- Oog in oog met Loosduinen, een tentoonstelling waarin portretten van Loosduinners centraal stonden.

Lezingen

Er werden 14 lezingen door ons georganiseerd in de Centrale Bibliotheek. Gemiddeld kwamen er per lezing 90 bezoekers (60 in de zaal en 30 via de livestream). Onze lezingen zijn terug te zien op YouTube.

Koloniale en slavenernijgeschiedenis

Daarnaast waren er lezingen over de koloniale en slavenernijgeschiedenis in diverse bibliotheken, gegeven door onze wetenschappelijke medewerker naar aanleiding van zijn onderzoeksartikel 'De koloniale winsten van de prins van Oranje' in de bundel Staat en slavernij. Deze lezingen konden rekenen op veel belangstelling en er was veel [binnenlandse](#) en [buitenlandse](#) mediabelangstelling. Voor het onderwerp was ook aandacht in [een podcast op Radio 1](#) en was er een interview in het [radioprogramma Met het oog op morgen](#).

Rondleidingen

We hebben 26 rondleidingen gegeven door een deel van onze depots. Daar hebben in totaal ongeveer 500 mensen aan meegedaan. Populair en gezellig waren de Canonrondleidingen tijdens de Maand van de Geschiedenis op zaterdag 21 oktober. 63 deelnemers en 7 collega's maakt er samen een hele leuke dag van. Er waren 2 rondleidingen voor #Haags DNA Loosduinen waar in totaal 75 mensen aan deelnamen. Ook de rondleiding ter gelegenheid van de opening van de tentoonstelling 100 jaar Zuiderpark was een succes met 33 deelnemers.

Programma #Haags DNA

Met dit programma gaat het Gemeentearchief erop uit om bewoners in hun eigen stadsdeel te ontmoeten. We willen ze enthousiasmeren voor de Haagse geschiedenis en hen uitnodigen hun verhaal over de wijk en het stadsdeel te doen, zodat dit bewaard kan worden voor toekomstige generaties. Daarvoor gaan we naar de acht verschillende stadsdelen toe.

Afsluiting stadsdeel Leidschenveen - Ypenburg

Op zaterdag 9 september 2023 sloten we #Haags DNA, stadsdeel Leidschenveen-Ypenburg feestelijk af tijdens het evenement 'Feest in de Vinex'. Met een buitenbioscoop lanceerden we de door ons geproduceerde film 'Het verhaal van Leidschenveen – Ypenburg'. Deze werd voorafgegaan door de historische film van vliegveld Ypenburg "De gouden ILSY" van Bert Haanstra.

Kick-off stadsdeel Loosduinen

Zaterdag 23 september was de kick-off van #Haags DNA – stadsdeel Loosduinen. We presenteerden in de bibliotheek Loosduinen ons nieuwste boekje 'De kortste geschiedenis van Loosduinen' middels een groen-gele quiz met vragen uit het boekje. Er was een lezing op 16 november over 100 jaar villadorp Kijkduin door Theo van Os en aan het eind van 2023 openende de tentoonstelling 'De kortste geschiedenis van Loosduinen' in het Atrium van 18 december 2023 tot 10 februari 2024.

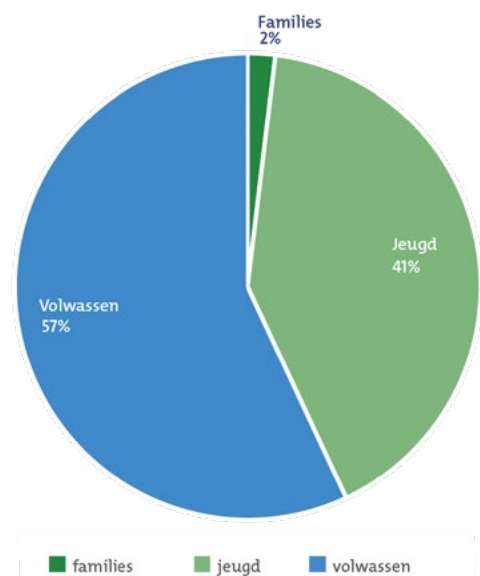
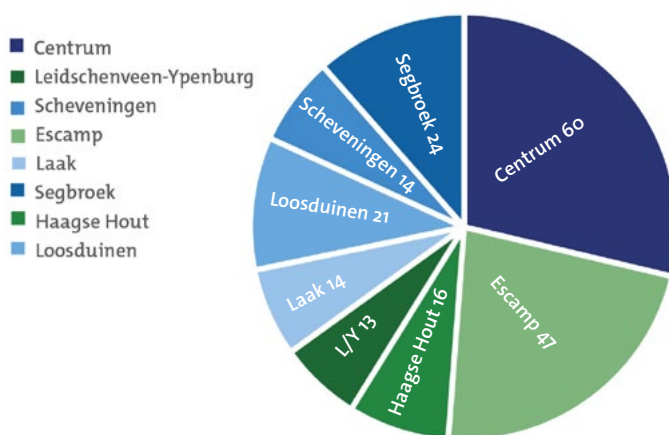
Samenwerking: Historische Informatiepunten (HIP's) in de bibliotheken van Den Haag

In de bibliotheken in Den Haag zijn Historische informatiepunten (HIP's) te vinden.

In samenwerking met de afdelingen Archeologie en Monumentenzorg, het Haags Historisch Museum en Bibliotheek Den Haag bieden we ieder jaar met elkaar een uitgebreid Haags erfgoedprogramma aan. In 2023 werden er lezingen, rondleidingen, bus-excursies en workshops voor kinderen en volwassenen gegeven. Alle activiteiten waren gratis en hadden op de één of andere manier te maken met de geschiedenis van Den Haag.

HIERONDER EEN BEELD VAN DE HIP-DOELGROEPEN, ACTIVITEITEN STADSDELEN EN AANDEEL ACTIVITEITEN VAN DE ERFGOEDPARTNERS

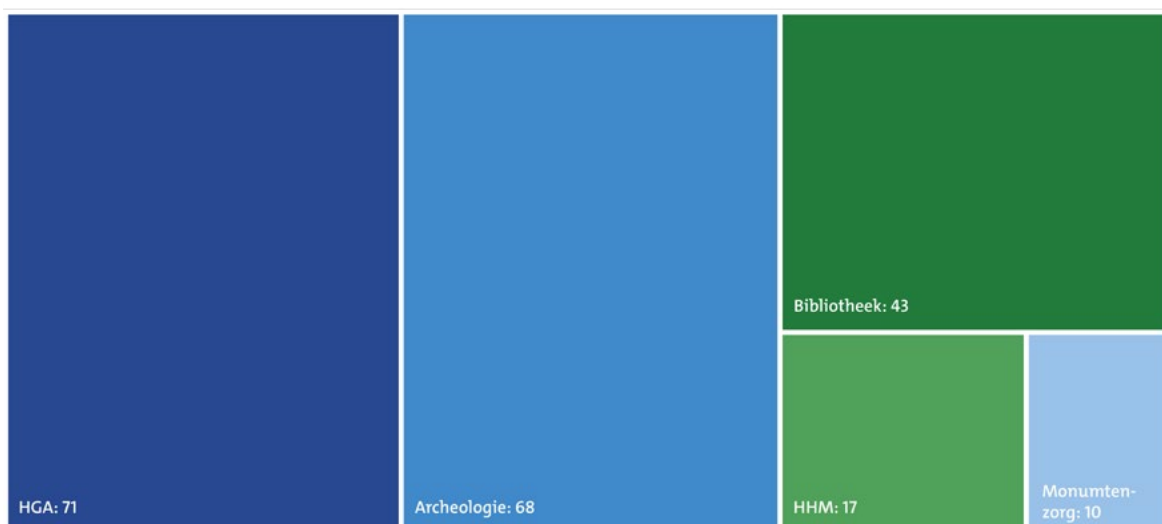
Aantal HIP-activiteiten per stadsdeel

HIP-activiteiten doelgroepen

Aantal HIP-activiteiten door erfgoedpartners

■ HGA ■ Archeologie ■ Bibliotheek ■ HHM ■ Monumentenzorg

Prent van Guinnie Tseng

Meer samenwerkingen

- Lezing door Collecties Nederlands Muziek Instituut over vrouwelijke musici en componisten uit eigen verzameling tijdens het symposium *Gevonden Voormoeders*, georganiseerd door CBG, centrum voor familiegeschiedenis ter gelegenheid van de Maand van de Geschiedenis Oktober
- Lezing Op zoek naar de gevangenen uit het Oranjestad in de archieven tijdens *Talk: Trots, verdriet of verwarring*. Onderzoek naar je familie in oorlogstijd georganiseerd door het NM Oranjestad ter gelegenheid van de Maand van de Geschiedenis Oktober
- Studiedag over De vrouw in de muziek der Nederlanden een symposium van de KVMN, in samenwerking met de muziekverdieping van de Centrale Bibliotheek in Den Haag
- Lezing over Queering the music collections? Ethical and practical dilemma's, 'International Colloquium Monographic archives of fin-de-siècle composers: Present and Perspectives', Fondo Leoncavallo, Locarno
- Luitmuziek vanuit de bron, muziek voor luit uit de Collecties Nederlands Muziek Instituut. Georganiseerd door de Nederlandse Luitvereniging in samenwerking met de muziekverdieping van de Centrale Bibliotheek in Den Haag
- Inhoudelijk bijgedragen aan de tentoonstelling '[Koloniaal Den Haag - een onvoltooid verleden](#)' in het Haags Historisch Museum (25 maart 2023 t/m 03 september 2023)

Maand van de Geschiedenis

Onze kick-off van het culturele seizoen 2023-2024 begon in oktober tijdens de Maand van de Geschiedenis. Het landelijke thema voor dit jaar was Eureka! We vulden de maand oktober met lezingen, rondleidingen, op 21 oktober tijdens de Canondagen, samenwerkingen (met bibliotheken, NM Oranjehotel, CBG, centrum voor familiegeschiedenis) en we publiceerden via onze sociale mediakanalen iedere werkdag in oktober een opmerkelijk verhaal van de stad. Deze 23 Haagse verhalen werden flink gedeeld door het publiek.

Cursussen (paleografie)

In oktober 2023 startten wederom de cursussen paleografie die het gemeentearchief in samenwerking met de Geschiedkundige vereniging Die Haghe organiseert. Er namen 20 cursisten deel aan 12 lessen waarin ze leerden om oud-Nederlandse handschriften te lezen. In april 2024 zijn de cursussen feestelijk afgesloten met een diploma-uitreiking door de voorzitter van de Geschiedkundige Vereniging en een rondleiding door onze depots.

Website

Dankzij onze goed functionerende website is onze dienstverlening steeds meer naar het online domein verschoven. Ook dit jaar heeft de verdere digitalisering ervoor gezorgd dat er meer informatie online beschikbaar kwam. Wij hebben deze digitale bronnen continu verbeterd, aangevuld en eenvoudig vindbaar gemaakt op de website.

Sjoukje Nieuwland (geb. 1920), interieur Loosduinseweg, circa 1925.
Foto Martinus Nieuwland

Groei Sociale Media

